

מאימתי פרק ראשון ברכות

ה.

תורה אור השלם

1. ברוך אפקיד רוחי פריחה אותי ?? אל אמת: תהלים לא ו
2. רגזו ואל תחטאו אמרו בלבבכם על משפכם ד דמון קלה: תהלים ד ה
3. יאמר ?? אל משה עזה אלי תהרה וזה שם ואתנה לך את לחות האבן ותתורה והמצוה אשר כתבתי להוראתם: שמות טו כ
4. רוממות אל בגרונם ותרב פיפיות בך: תהלים קמט ו
5. יעלוו חסידים בלבדו ירננו על משבובותם: תהלים קמט ה
6. כי אדם לעמל יולד ובני רשע יגביהו עוף: איוב ה ז
7. התעייף עיניך בו ואיננו כי עשה יעשה לו כנפים כנשר יעוף השמים: משלי כג ה
8. מני רעב ולחמי רשף וקטב מרירי וישן בהמות אשלה גם עם חמת וזלי עפר: דברים לב כד
9. ויאמר אם שמוע תשמע לקול ?? אלהיך והישר בעיניו תעשה והאונת למצותיו ושמרת כל חקיו כל המצלה אשר שומתי במצרים לא אשים עליך כי אני ?? רפאי: שמות טו כ
10. נאלמתי דומיה החשיתי מטוב וכאבי עקבי: תהלים לו ט
11. כי לקח טוב נתתי לכם תורה אל תעזבו: משלי ד ב
12. נחפשה דרכינו ונתקרה ונשובה עד ?? איכה ג מ
13. אשרי הגבר אשר תישרנו יח ומתורקח תלמדנו: תהלים צד י
14. כי ירע אשר יאבה ?? ויזיח וכאב את בן ירעה: משלי ג ב
15. ?? חפץ דבאו תחלי אמת תישם אשם נפשו ויחפץ ירע יאריך ימים ותפן ?? בך יצלת: ישעיהו נג ג
16. ברוך אלהים אשר לא הסיך תפילתי וחסדו מאתי: תהלים סו כ
17. וכל קרנן מנתקת מעל פמלח תמלח ולא תשביח מלח ברית אלהיך מעל מנתקת על כל קרנך: תקריב מלחתי יקרא ב ג
18. מלח ברית הברית אשר עזו ?? את משה לברת את בני ישראל בארץ מואב מלבד הברית אשר ברית אמת בורב: דברים כח ט
19. וידעת ישן לנכך כי כאשר יסר איש את בנו ?? אלהיך מוסר: דברים כח ט
20. פי ?? אלהיך מביאך אל ארץ טובה ארץ נחל? מים עינת ותהמת יאמים בפקעה ונהרה: דברים ה ז
21. כי בר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות או: ודרך חיים תוכחות מוסר: משלי ו כ

החשימי מטוב מן המורה: ולאני נענה. מכה עכורה: המורה: **עלכ** שפירש הימנו דבר חשוב כזה ומתוך דוחקו מכרו: **ושמה** שהרי הקצ"ה מזוהרים מלעזוב אותה ומשכחה לפניהם בלחץ עוז אחר שנתנה להם: **שפשה ולא מלא.** לא מלא עבירה יצדו ששכחיהו ראוין יסורין הללו לזכא: **אשרי הגבר אשר**

סיפרנו יו ומסורכך תלמדנו. ששכחיל יסורין כריך אדם לזכא לדי תלמוד תורה: **יסורין של אהבה.** הקצ"ה מייסרו בעוה"ז לזכא שום עון כדי להרבות שכרו בעולם הבא ויותר מכדי זכימותי: **וה' חפץ דכאו החלי.** מי שהקצ"ה חפץ צו מחלהו ציסורין: **אשם.** קרצן: **נפשו.** מדעמו: **דבר זה.** שאשרי אדם אשר מיסרנו יח: **מסורכך תלמדנו.** כלומר מסורכך אנו למדין אותו: **נאמר כרים ציסורין דכסיז אלה דכרי הכרים.** אחר הקללות נאמר במשנה תורה: **אף יסורין ממרקין כל עונותיו של אדם גרסי:** ודרך חיים. **מיי העוה"ז היין לו תוכחות מוסר לאלים וזכרי**

ואם תלמיד חכם הוא. שרגיל במשנתו לחזור על גרסתו תמיד דיו כרך: **ירגיו יזר טוב.** שיעשה מלחמה עם יזר הרע: **ודומו סלה.** יוס הדומיה הוא יוס המות שהוא דומיה עולמית: **זה מקרא.** חומש שמונה לקרות בתורה: **זו משנה.** שיתעסקו במשנה: **זה גמרא.** ספרת טעמי המשניות שמתנו יוגלה הוראה. אכל המורים הוראה מן המשנה נקראו מזלי העולם במס' סוטה (דף כג.). **כאלו אוהו חרז של שמי פיוס בידו.** להרוג את המזיקין: **מאי משמע.** (ב) דבקריאת שמע: **התעייף עיניך צו.** אס תכפל וסגרת עיניך בתורה (א) היא משמחת ממך: **וזני רשף יגביהו עוף.** העוף מסלק ממך (י): **קטב מרירי.** זה שס עד הזכרים במסכת פסחים (דף ק"א): **ולחומי רשף.** כתיב צין רעב למזיקין נדרש לפניו ולחמיו יסורין ומזיקין: **אפילו פינוקוס של ציפ רכן יודעים.** שהמורה מנייה שלמדני מספר חומש אס שמוע תשמע (וגו') כל המחלה אשר שמתי וגו'. ואפילו הקטנים שלל הגיעו לספר איזב כבר למדו:

הגהות הב"ח

- (א) גמ' אס קבלס עליו מאחבה מזה מכני:
- (ב) רש"י ד"ה מאי משמע סמך דבקריאת שמע:
- (א) ד"ה התעייף וכו' בתורה הס"ד וחמ"כ מ"ה יוגביהו היא משמחת: (ד) מ"ה וזני רשף וכו' העוף מסלק ממך את בני רשף הס"ד:

מוסף רש"י

לעולם ירגיו אדם יצר טוב על יצר הרע. אס הגר הרע אמר לו עשה עבירה זו, לא דיו שפשה מן העבירה אלא הולך ועושה מזה (סנהדרין ק"א). יפשפש במעשיו. שפשה ככ, ויחוק ענינות שנינו ויסרה ויסב (ערוך ג).

רבינו חננאל

[דא] דאמינן בריך לומר מפסיק דרחמי כגון בריך אפקיד רוחי, נהנו לאמרו בכלל השכיר, וטפי מהם לא מותרין ליה.

רב ניסים גאון

מה אשם לדעת אף יסורין לדעת כי הקרבנות אין מותר להקריבן אלא ברצון בעלים ולא בעל כורחן כדתיא (ערוך דף דא וכו') יקריב אותו מלמד שכופין אותו יכול בעל כורחו תל לרצונו הא כיצד כופין עד שיאמר רוצה אני ואומר עד מנין למתעסק בקדשים שפסול וכו' לעכב מנין תלמוד לומר לרצונכם תובחוו (לרצונכם ובחו) לרעתכם ובחו ויתא בדיעתכם חולין בפי הכל שוחטין (דף ג) ובמס' גהיה כפרק אין בין מדר הגהה מחבו (דף ק"ה) איתא אמר ר' יוחנן הכל צריכין [דעת] חוץ ממוסר ספרה:

מסיני: א"ר יצחק כל הקורא ק"ש על מטתו כאלו אוהו חרב של שתי פיות בידו שנאמר רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם מאי משמע אמר מר זוטרא ואיתימא רב אשי מרישא דעינא דכתיב יעלוו חסידים בכבוד ירננו על משכבותם וכתוב בתורה רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם. ואמר רבי יצחק כל הקורא קריאת שמע על מטתו מזיקין בדילין הימנו שנאמר וכו' רשף יגביהו עוף ואין עוף אלא תורה שנאמר התעייף עיניך בו ואיננו ואין רשף אלא מזיקין שנאמר מ"ז רעב ולחומי רשף וקטב מרירי. אמר רבי שמעון בן לקיש כל העוסק בתורה יסורין בדילין הימנו שנאמר וכו' רשף יגביהו עוף ואין עוף אלא תורה שנאמר התעייף עיניך בו ואיננו ואין רשף אלא יסורין שנאמר מ"ז רעב ולחומי רשף אמר ליה רבי יוחנן (ג) הא אפילו תינוקות של בית רבן יודעין אותו שנאמר ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה' אלהיך והישר בעיניו תעשה והאונת למצותיו ושמרת כל חקיו כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך אלא כל שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק הקב"ה מביא עליו יסורין מכוועין ועוכרין אותו שנא' ונאלמתי דומיה החשיתי מטוב וכאבי נעכר ואין טוב אלא תורה שנאמר כי לקח טוב נתתי לכם תורתא אל תעזבו. אמר רבי זירא ואיתימא רבי חנינא בר פפא בא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם אדם מוכר חפץ לחבירו מוכר עצב ולוקח שמח אבל הקב"ה אינו כן נתן להם תורה לישראל ושמח שנא' כי לקח טוב נתתי לכם תורתא אל תעזבו. אמר רבא ואיתימא רב חסדא אם רואה אדם שיסורין באין עליו יפשפש במעשיו שנא' ונחפשה דרכינו ונחקרה ונשובה עד ה' פשפש ולא מצא יתלה בתורה שנאמר ואשרי הגבר אשר תישרנו יח ומתורקח תלמדנו ואם תלה ולא מצא בידוע שייסורין של אהבה הם שישורין שנאמר כי את אשר יאהב ה' יוכיח רבא אמר רב סחוריה אמר רב הונא כל שהקב"ה חפץ בו מדכאו בייסורין שנאמר וה' חפץ דכאו החלי יכול אפילו אדם קבלם מאהבה תלמוד לומר אם תשים אשם נפשו מה אשם לדעת אף יסורין לדעת ואם קבלם (ב) מה שכרו יראה אדם יאריך ימים ולא עוד אלא שתלמודו מתקיים בידו שנא' וחפץ ה' בידו יצלח פליגי בה רבי יעקב בר אידי ורבי אחא בר חנינא חד אמר אלו הם יסורין של אהבה כל שאין בהן בטול תורה שנאמר אשרי הגבר אשר תישרנו יח ומתורקח תלמדנו וחד אמר אלו הם יסורין של אהבה כל שאין בהן בטול תפלה שנאמר ברוך אלהים אשר לא הסיך תפילתי וחסדו מאתי אמר להו רבי אבא ברביה דר' חייא בר אבא הכי אמר ר' ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן אלו ואלו יסורין של אהבה הן שנאמר כי את אשר יאהב ה' יוכיח אלא מה ת"ל ומתורקח תלמדנו אל תקרי תלמדנו אלא לחרות יסורין שממרקין כל גופו של אדם על אחת כמה וכמה והיינו דרבי שמעון בן לקיש דאמר רשב"ל נאמר ברית במלח ונאמר ברית ביסורין נאמר ברית במלח דכתיב ואלא תשכית מלח ברית ונאמר ברית ביסורין דכתיב אלה דברי הברית מה ברית האמור במלח ברית ממתקת את הבשר אף ברית האמור ביסורין יסורין ממרקין כל עונותיו של אדם: תניא רבי שמעון בן יוחאי אומר שלש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל וכולן לא נתנן אלא ע"י יסורין אלו הן תורה וארץ ישראל והעולם הבא תורה מנין שנאמר אשרי הגבר אשר תישרנו יח ומתורקח תלמדנו ארץ ישראל דכתיב כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלהיך מוסר וכתוב בתורה כי ה' אלהיך מביאך אל ארץ טובה העולם הבא דכתיב כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר. תני תנא קמיה דר' יוחנן כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים וקובר